

Povijest hrvatskog športa

100 GODINA HAJDUKA.....str 2
USPOMENA NA VERIGARA.....str 6
MAČEVANJE U SPLITUstr. 10
DARKO DUJMOVIĆ - NOVI/STARI PREDsjedNIK.....str. 12

HRVATSKI OLIMPIJSKI ODBOR
CROATIAN OLYMPIC COMMITTEE

100 GODINA HAJDUKA

Tekst: IVAN PRINCIVALI / Slike: HRVATSKI ŠPORTSKI MUZEJ

Nedavna nezaboravna proslava stotog klupskog rođendana još je u sjećanju mnogih ljubitelja nogometa, a nepodijeljena su mišljenja da takvu feštu može napraviti samo Split. Klub je to velike i bogate tradicije te slavne prošlosti, ali i zabrinjavajuće sadašnjosti i neizvjesne budućnosti.

Hrvatski nogometni klub Hajduk 13. veljače ove godine svečano je obilježio stogodišnjicu postojanja. Nezaboravna proslava klupskog rođendana još je u sjećanju mnogih ljubitelja nogometa, a nepodijeljena su mišljenja da takvu feštu može napraviti samo Split. Klub je to velike i bogate tradicije, u golim

brojkama - 18 puta prvak države, 14 puta pobjednik Kupa, te 5 puta Superkupa.

A sve je počelo tisuću kilometara daleko od Splita, u hladnom Pragu. Splitski studenti, zalučeni popularnom igrom zvanom nogomet, nakon što su redovito posjećivali treninge i utakmice praških velikana Sparte i Slavije, dolaze na ideju da nogometnu loptu donesu i u svoj grad

Spektakularni doček na splitskoj rivi (1971.)

Deset igrača Hajduka nastupilo je za reprezentaciju Jugoslavije! (1924.)

te u njemu osnuju nogometni klub. Bili su to Fabjan Kaliterna, Vjekoslav Ivanišević, Lucijan Stella, Ivan Šakić i Vladimir Šore.

"Budite dostojni velikog imena"

Iako je u Splitu već postojala igra slična današnjem nogometu, kende (u kojoj se nogama nabijao šešir), ona ni izbliza nije izazvala takvu pozornost kakvu će zadobiti dolazak prve nogometne lopte u grad. Po povratku u Split praški studenti okupljaju mladiće koji počinju s treninzima. U kavani "Troccoli" na tadašnjem Gospodskom trgu (današnjoj Pjaci) napisana su pravila i postavljeni temelji kluba, a sve dileme oko imena riješio je profesor Josip Barać svojom legendarnom izjavom: "Upali ste mi nepozvani, bez kucanja, baš poput hajduka. Stoga, evo vam imena: Hajduk ... Budite dostojni tog velikog imena!". I napokon, nakon svih peripetija s austrougarskim vlastima, odobrenje rada i pravila kluba potpisalo je Carsko namjesništvo sa sjedištem u Zadru 13. veljače 1911. i taj se datum uzima kao dan rođenja kluba. Prvi predsjednik bio je Kruno Kolombatović, a prvi trener Oldrich Just, inače Čeh.

Ubrzo su se građani Splita, koji je tada brojio svega 20 tisuća duša, podijelili na one koji su za i protiv nogometa. Međutim, balun se već zakotrljao Kraljevom njivom i bilo ga je nemoguće otjerati iz grada. Prva trening-utakmica između prve i druge momčadi odigrana je već sredinom travnja. S jedne strane mladići u bijelim košuljama i plavim gaćicama, a s

druge crveno-bijele košulje, po uzoru na Slaviju. Za ovu prigodu Fabjan Kaliterna je iz Praga poslao lopte, dresove i kopačke. Utkmica je trajala gotovo tri sata, a igrala bi se vjerojatno još toliko da igrače mrak nije otjerao s igrališta...

Nedugo nakon toga uslijedila je i prva službena utakmica. Protivnik je bio klub splitskih talijanaša - Calcio. Nedjelja, 11. lipnja 1911. godine. Čitav grad bio je na nogama u očekivanju velike bitke. Utkmica je završila rezultatom 9:0 za Hajduk, a prvi pogodak postigao je Šime Raunig.

U drugoj godini postojanja Hajduku u goste po prvi put dolaze i klubovi iz Zagreba (Concordia, HAŠK) i uvjerljivo ga pobjeđuju u nekoliko utakmica. Iz tog doba datira i prvi pehar u vitrinama kluba - bio je to dar zagrebačkog HAŠK-a nakon gostovanja u Splitu.

Prvi svjetski rat prekida klupsku djelatnost, koja se pak nastavlja odmah nakon završetka rata. Započinje i veliko rivalstvo sa zagrebačkim i beogradskim klubovima, a 1923. odigrano je i prvo prvenstvo države (prvi prvak postaje zagrebački Građanski).

Počinja novo doba za splitsku momčad. Do tada su klub trenirali uglavnom češki učitelji baluna, koji su u isto vrijeme i igrali. Bili su to odreda nogometni znalci koji su karijeru ostvarili i u državnom dresu. No, od tada počinje priča o splitskoj školi baluna koju predstavlja, prije svih, barba Luka Kaliterna. Upravo on 1923. preuzi-

Matošić & Vukas

Vladimir Beara u reprezentaciji Europe

ma trenersko mjesto u klubu kojeg će s prekidima voditi puna dva desetljeća.

Vjerojatno je u povijesti nezabilježen slučaj da deset igrača nekog kluba sastavi reprezentativnu momčad, a upravo se to dogodilo se u jesen 1924. kad su desetorica igrača "bijelih" nastupila za reprezentaciju Jugoslavije u utakmici protiv Čehoslovačke u Zagrebu (poraz od 0:2). Zaigrao bi i jedanaesti, vratar Otmar Gazzari, da nije bio talijanski državljanin. Baš na ovoj utakmici Hajduk je dobio nadimak kojeg i danas ponosno nosi - "Majstor s mora".

Počasna momčad slobodne Francuske

U povodu 15. godišnjice djelovanja kluba, splitski skladatelj Ivo Tijardović sklada operetu "Kraljica lopte" čime Hajduk postaje jedini klub na svijetu sa svojom operetom. Prije Drugog svjetskog rata Hajduk osvaja prva dva naslova državnog prvaka (1927. i 1929.). Bila je to prva "zlatna generacija" kluba.

U osvit rata, Splićani osvajaju i prvenstvo Banovine Hrvatske. Nakon okupacije grada, talijanski fašisti Hajduku nude nastup u prvoj talijanskoj ligi, ali pod imenom AC Spalato (Hajduk), što Hajdukova uprava odlučno odbija. Klub se po drugi put raspušta. Prestaje svaka aktivnost, iako klub nije službeno ugašen. Dio momčadi

priključio se Narodno-oslobodilačkom pokretu, a nakon pune tri godine hajdukovci se okupljaju u okupiranom Splitu i prelaze na oslobođeni teritorij otoka Visa te počinju s treninzima. Napokon, 7. svibnja 1944. godine, na dan zaštitnika grada Splita, svetoga Dujma, Hajduk obnavlja svoju djelatnost.

Usljedio je najveće priznanje: Hajduk je pozvan u Bari da odmjeri snage s reprezentacijom britanske vojske. Subota, 23. rujna 1944. U gledalištu 50 tisuća ljudi. Najveći športski događaj tijekom čitavog rata, kažu statističari. Usljedi umora i bolesti Hajduk gubi sa 2:7.

Za vrijeme turneje po Africi i Bliskom istoku u proljeće 1945. Hajduk doživljava još jedno veliko priznanje - francuski general Charles de Gaulle proglašava ga počasnom momčadi "slobodne Francuske" i

taj orden uručuje im se za vrijeme nastupa u Libanonu. Time se ne može pohvaliti ni jedna druga momčad na svijetu...

Odmah po završetku rata, Hajduk dobiva još jednu nemoralnu ponudu s vrha - da se preseli u Beograd i postane državna momčad Jugoslavenske armije. Međutim, uprava kluba to odbija jer je Hajduk želio ostati ono što je oduvijek bio - klub svoga grada Splita i Dalmacije.

U ljeto 1947. iz Zagreba u Hajduk gotovo neopazice stiže nadareni 20-godišnjak koji će ostaviti možda i najdublji trag u cjelokupnoj povijesti Hajduka. Bio je to Bernard Vukas, legendarni Bajdo. Najveći Zagrepčanin među Splićanima, a s druge pak strane najveći Splićanin među Zagrepčanima.

Naslov prvaka bez ijednog poraza

Na scenu stupa nova "zlatna generacija" koja će pedesetih tripot donijeti radost osvajanja naslova prvaka, a 1950. godine bez ijednog poraza. Ključna utakmica odigrana je 29. listopada na prepunom Starom placu kad je pobijedena Crvena zvezda 2:1 golovima Vukasa i Brokete, a na kojoj je po prvi put organizirano navijala Torcida, osnovana dan ranije od zagrebačkih studenata, a po uzoru na brazilske navijače. Time je postala najstarija organizirana navijačka skupina u Europi. U toj generaciji

Prve drvene tribine na "Hajdukovu placu"

blitali su Beara, Kokeza, Broketa, Radovniković, Luštica, Krstulović, Matošić, Vukas, Šenauer.

Vjerojatno najveće priznanje koje je ikada ukazano jednom nogometnom klubu doživio je Hajduk 1953. godine pozivom FIFA-e da Vladimir Beara i Bernard Vukas nastupe za reprezentaciju Europe protiv engleske reprezentacije. To je dokaz kakva je velesila bio Hajduk tog vremena. Rezultat je na kraju bio 4:4. Dvije godine kasnije u Belfastu, dvojici hajdukovaca ponovno je ukazana čast da nastupe za reprezentaciju kontinenta. U toj utakmici Europa pobjeđuje Veliku Britaniju sa 4:1, a veličanstveni Bajdo Vukas postiže hat-trick i baca Engleže u očaj. Golmana Hajduka engleski mediji proglašavaju Velikim Vladimirom ("Great Vladimir").

Nakon silaska ove sjajne generacije sa scene, Hajduk tone u prosječnost, a više puta mu prijeti i ispadanje iz lige. No, uspijeva sačuvati svoj prvoligaški status i diže se kao Feniks iz pepela te osvaja svoj prvi Kup 1967. godine.

"Hajdukov ratni trofej"

Nakon sumornih i traumatičnih šezdesetih, krajem tog desetljeća optimizam se polako vraća u klub. Na vrata Hajdukovih prve momčadi kuca generacija domaćih mladića koja će ostati upisana u povijest kao "zlatna generacija" sedamdesetih. Dovoljno će reći brojevi - 4 naslova prvaka i 5 uzastopnih kupova. Nikom drugom nešto slično nije pošlo za rukom. Tu generaciju znali su naizust gotovo svi ljubitelji nogometa na ovim prostorima, a u Splitu vjerojatno nije bilo onog tko nije znao 11 veličanstvenih: Mešković, Džoni, Rožić, Peruzović, Holcer, Buljan, Žungul, Mužinić, Oblak, Jerković i Šurjak. Trener je bio Tomislav Ivić, a predsjednik kluba legendarni Tito Kirigin. Napravljen je i europski iskorak - klub stiže do polufinala Kupa pobjednika kupova (bolji je bio Leeds) i četvrtfinala Kupa prvaka (PSV), a posljednji naslov na Starom placu osvaja 1979. godine. Te godine Split je dobio organizaciju Mediteranskih igara i za tu prigodu izgrađen je moderan stadion u Poljudu na kojem od tada igra Hajduk.

Osamdesete godine počinju spektakularnim utakmicama protiv Hamburgera te nesretnim ispadanjem u četvrtfinalu Kupa prvaka. U ovom desetljeću Hajduk stiže do polufinala Kupa UEFA 1984. protiv Tottenhama i četvrtfinala istog natjecanja 1986. protiv Waregema. U domaćim natjecanjima osvojena su dva kupa, ali na Poljudu se ne slavi nijedan naslov prvaka. A bila je to generacija braće Vujović, Bake Slišковиća, Gudelja, Asanovića itd. Generacija koja je mogla puno više.

Hajduk u predvečerje Domovinskog rata osvaja posljednji Jugokup - usred Beograda protiv Crvene zvezde, tzv. "Hajdukov ratni trofej", a potom i prvo prvenstvo neovisne

Ovogodišnja veličanstvena proslava stote obljetnice

Hrvatske 1992. godine. Time se još jednom zlatnim slovima upisuje u povijest svoje države. Do sredine 90-ih dominira hrvatskim nogometom te osvaja još dva naslova prvaka i dva Kupa. Bila je to generacija Jeličića, Rapaića, Mornara, Pralije, Računice, Vulića, Štimca, Asanovića, Ercega, Koznikua. Sve kulminira dvostrukom krunom i četvrtfinalom Lige prvaka '95. protiv Ajaxa.

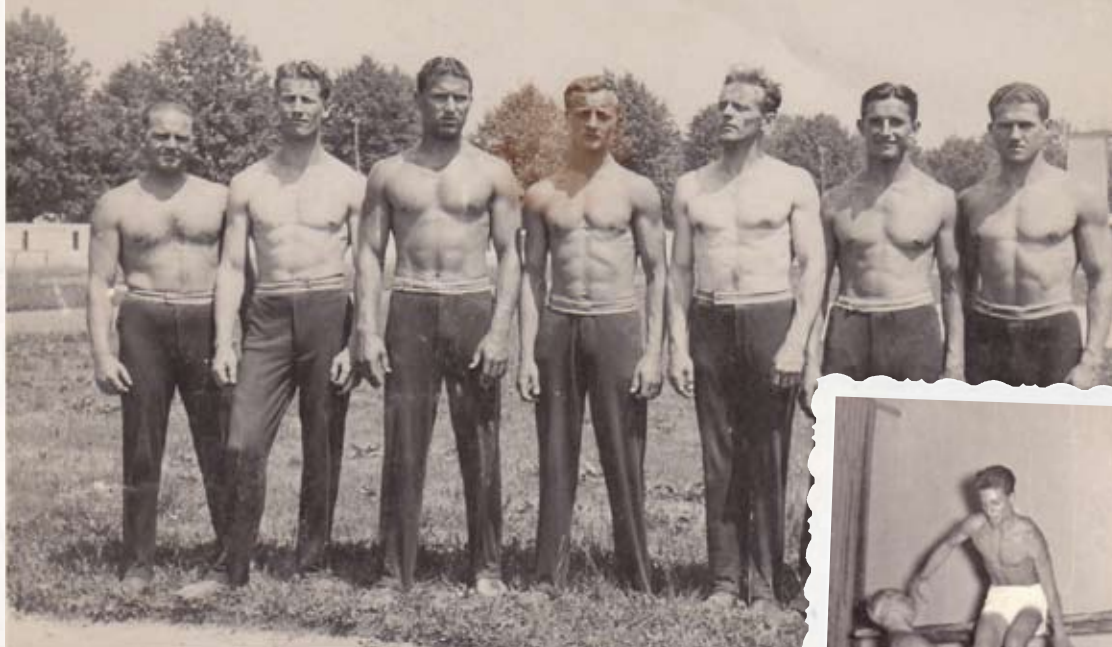
Druga polovica devedesetih obilježena je apsolutnom dominacijom Croatije koju je Hajduk prekinuo tek dolaskom novog tisućljeća. U novom stoljeću "bijeli" osvajaju tri naslova prvaka (posljednji 2005.) te tri kupa Hrvatske (posljednji 2010.).

Od 2005. godine počinje nova Dinamova dominacija hrvatskim nogometnim travnjacima i kriza Hajdukovih igre i rukovođenja koja traje sve do današnjih dana. Usprkos uspješno provedenoj pretvorbi i pretvaranju kluba u športsko dioničko društvo 2008. godine, ponos Splita i Dalmacije nikako se ne uspijeva konsolidirati i krenuti dalje na zdravim nogama.

Hajduk danas predstavlja klub velike tradicije i slavne prošlosti, zabrinjavajuće sadašnjosti i neizvjesne budućnosti. Ipak, proslava 100. rođendana pokazala je snagu navijačke privrženosti i želju da klub ponovno postane moćan i jak, na dobrobit hrvatskog nogometa i cjelokupnog športa u nas.

Zlatko Vujović u akciji protiv "Dinama"

Gimnastička reprezentacija Kraljevine Jugoslavije dvadesetih; prvi slijeva Stane Derganc*Derganc asistira pri vježbi na ručama pedesetih u Splitu*

USPOMENA NA VERIGARA

Stane Derganc (Ljubljana, 23. travnja 1893. - Ankaran, 9. kolovoza 1981.) slovenski je gimnastičar i sokolski prednjak koji je ostao vjeran športu od rane mladosti do pozne starosti. S natjecanjima započinje kao 12-godišnji dječak, dakle na samom početku XX. stoljeća, a aktivno se bavi športom sve do 36. godine života, do 1929. godine.

Kao višekratni gimnastički državni prvak nastupao je tijekom dvadesetih godina prošlog stoljeća na najznačajnijim športskim priredbama te se ovjenčao i međunarodnim uspjehom. Na svjetskim prvenstvima 1922. i 1926. godine osvojio je s reprezentacijom Kraljevine SHS momčadsku srebrnu medalju, a 1922. godine pojedinačno dvije brončane medalje i to u gimnastičkom višeboju i na ručama. Dva puta je sudjelovao na Olimpijskim igrama. Na onima u Parizu 1924., osim što je nastupao kao natjecatelj plasiravši se na konju kao peti, a na konju s ručama kao šesti, ujedno je obavljaio i ulogu trenera

savezne gimnastičke vrste koja je osvojila četvrto mjesto. Na Olimpijskim igrama u Amsterdamu 1928. godine osvojio je dvije brončane medalje - jednu za preskok konja i drugu momčadsku.

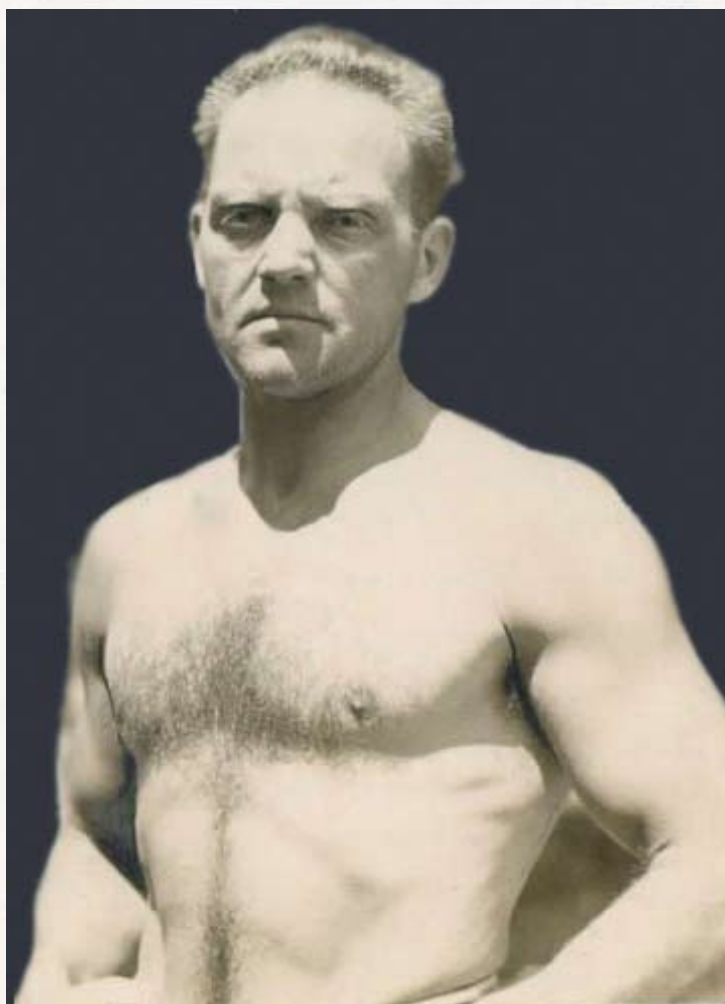
No, gimnastika je u to vrijeme zapravo cvjetala u okrilju sokolstva te je obuhvaćala širi spektar disciplina nego što je to danas. Prema Tyrševom sokolskom sustavu tjelovježbene aktivnosti bile su podijeljene u četiri skupine: vježbe bez sprava (proste vježbe i redovne vježbe za pojedince, dvojke, vrste i čete), vježbe pomoću sprava (u koje su osim vježba na tipičnim gimnastičkim spravama bili uvršteni i elementi atletike u obliku skokova, skokova s motkom u daljinu te visinu i dubinu, kao i veslanje, plivanje, klizanje i ski-sanjkanje), vježbe igara koje su obuhvaćale izvođenje kola, narodnih i gimnastičkih igara, te borilačke vještine (bez sprava kao što je na otpore, hrvanje i šakanje te sa spravama kao što su mačevanje, floretovanje i mačevanje s dugom i kratkom palicom).

Biti svestran i izvrstan sokolaš u to je vrijeme podrazu-

Tekst: HERCI GANZA ČALJKUŠIĆ

Stane Derganc, poznat i pod nadimkom Verigar, uz Leona Štukelja i Jožu Primožiča, jedan je od najboljih slovenskih gimnastičara koji su u razdoblju između dva svjetska rata činili okosnicu reprezentacije Kraljevine SHS na svjetskim prvenstvima i olimpijadama, a s kojih su redovito donosili odličja.

Derganc je jedno vrijeme djelovao i kao prednjak u splitskom „Sokolu“...

Stane Derganc 1930. godine

mijevalo biti svestrani sportaš. Upravo takav je bio Stane Derganc koji je, osim spomenutih uspjeha u gimnastici, godine 1919. bio državni prvak u skokovima u vodu i rekorder u skoku s motkom s preskočenom visinom od 3,60 metara. Ovaj Stanetov rekord bio je aktualan punih 20 godina. Godine 1926., osim što je bio svjetski prvak u parteru, u Lyonu se ovjenčao zlatom kao svjetski prvak u plivanju.

Splitska sokolska epizoda

Stane Derganc nikada nije napustio šport. Kao trener i instruktor radio je do svoje 82. godine. Čak 16 godina bio je savezni trener, 30 godina bio je trener i instruktor u Sloveniji, a od 1927. do 1929. godine boravio je u Splitu gdje je, na poziv splitskog sokolaša Šime Gjidere, obavljao dužnost prednjaka, premda je kao gimnastički natjecatelj pripadao slovenskom klubu.

Za vrijeme trogodišnjeg boravka u Splitu posjedovao je trgovačku radnju mješovitom robom u samom sredi-

štu grada u blizini ribarnice, za što su se zauzeli sokolaši jer se u to vrijeme nije moglo živjeti od športskog djelovanja. Prema njegovim riječima, iz novinskog intervjua za slovenski „Nedeljski dnevnik“ 1977. godine, još je kao aktivni natjecatelj morao raditi kao trgovac i po 12 do 14 sati dnevno.

Slobodno je vrijeme potpuno posvetio treninzima i natjecanjima živeći strogo, gotovo spartanski, smatrajući kako su individualni športovi mnogo zahtjevniji od momčadskih te da gimnastičari, kao i boksači, moraju biti tjelesno i duhovno spremni jer svaka pogreška može biti tragična. Premda se u potpunosti predavao športu, više je puta bio ozbiljno ozlijeđen zbog čega bi neko vrijeme morao i pauzirati ili čak propustiti važna natjecanja.

I njegov odlazak na Olimpijske igre u Amsterdamu bio je upitan zbog ozbiljne ozljede, no snagom volje on je ne samo uspio otići i nastupiti, već i osvojiti dvije brončane medalje. Premda je Stanetova splitska sokolska epizoda

Derganc (četvrti slijeva) među splitskim gimnastičarima 1954. godine

Filatelistička serija s likom Stane Derganca koju je pošta Kraljevine SHS objavila 1919. godine

Slovenska dopisnica iz 1991. godine s likom legendarnog „Verigara“

trajala samo tri godine, spone s tim gradom, osobito s gimnastičarima nakon Drugoga svjetskog rata okupljenima u Društvu tjelesnog odgoja „Partizan“ zadržao je do kraja života. Pedesetih godina znao je ljeta provoditi u Splitu kao trener kojega generacije splitskih gimnastičara pamte kao iznimno strogog; bio je disciplinirani autoritet koji se jedino opuštao na čestim klupskim izletima u Supetar gdje je uživao u plivanju. Već u poznoj životnoj dobi, 1979. godine, kao dragi gost i prijatelj, nazočio je Mediteranskim igrama u Splitu, što je ujedno bio njegov posljednji posjet ovom gradu.

Ljubljanski Heraklo

Stane Derganc nije bio samo uspješan športaš, već iznimno zgodan, atletski građen muškarac o čemu postoji niz zanimljivih priča i anegdota. Najzanimljivija je svakako priča o tome kako je Derganc postao model za prvu poštansku marku tiskanu u Kraljevini SHS. Nakon Prvoga svjetskog rata poznati je gimnastičar Stane Vidmar osmislio vježbu za nastup „Sokola“ koja se zvala „Oslobađajuća vježba“ a simbolizirala je oslobođenje od Austrougarske monarhije. Gibanje je podsjećalo na lomljenje lanaca i borbu naroda za slobodu i neovisnost. Na javnom nastupu sokolaša u Ljubljani na kojoj je ova vježba predstavljena u gledalištu bio je i slikar Ivan Vavpotič iz Kamnika, kojega je ona inspirirala na crtanje slike o oslobađanju. Predložio je Dergancu, koji je glasio za tada najbolje građenog muškarca, da mu pozira. Slikar je

Stane Derganc s članovima Organizacijskog odbora Mediteranskih igara u Splitu 1979. godine

pokret kidanja lanaca obogatio naslikavši lance (verige) te je slika nazvana „Verigar“.

Kad je uprava pošte novonastale Kraljevine SHS 1919. godine raspisala natječaj za marku, jedan od osnovnih uvjeta bio je da motiv na njoj simbolizira borbu ovdašnjih naroda protiv austrougarske vlasti. Slovenija je poslala „Verigara“ i tako je slikar Vavpotič, takorekuć bez prave konkurencije, pobijedio na natječaju, a lik Stane Derganca pojavio se na prvim markama nove države. Tako je Derganc dobio nadimak Verigar koji ga je pratio ostatak života te ga i danas u Sloveniji gotovo više poznaju po filatelističkoj nego po športskoj slavi. No, njegov lik nije ostao samo na markicama. Pojavio se i više od pola stoljeća kasnije (1977.) na seriji od tri značke boraca za sjevernu granicu objavljenoj u čast prve filatelističke izložbe u Kamniku.

Dergancova ljepota i tjelesne proporcije bile su, međutim, poznate i izvan ovdašnjih granica. Naime, 1912. godine dobio je poziv iz Hollywooda za pokusno snimanje filma o Heraklu, grčkom polubogu iznimne snage. Njegov je stas odgovarao tvornici snova i američki su agenti došli po njega u Beč gdje je kao 19-godišnjak jedno vrijeme živio s ocem, kako bi ga nagovorili na laskavu ponudu filmske prijestolnice. Stane je međutim imao fobiju od putovanja brodom te upravo njoj može zahvaliti što nije prihvatio ponuđeno putovanje Titanicom.

Stane Derganc bio je omiljeni model još nekih slovenskih umjetnika. Pozirao je slikarima Rihardu Jakopiču

i Ferdu Veselu te kiparima Ivanu Zajcu i Lojzetu Dolinaru. No, 1979. godine, Stašnetov lik poticaj je za monodramu slovenskog glumca Branka Miklavca, njegovog nećaka.

Dramski komad naslovljen „Stane Verigar Derganc, moj premalo poznati stric“ inspiriran je gorljivom isповijesti njegovog strica u erupciji sjećanja na buran, uspjesima i padovima ispunjen život te strašnim bolima i nepravdama prožetom karijerom. Premda sam stari Derganc nije blagonaklono gledao na ovo nećakovo dramsko uprizorenje njegovog životopisa, ono ga je jačno podiglo iz anonimnosti i barem nakratko vratilo sjaj njegovim uspjesima i slavi koju je sanjao, a ipak nije doživio njeno istinsko priznanje.

Priča dobiva epilog 1991. godine, kada je - oslobodivši se okova dotadašnje Jugoslavije - pošta samostalne Republike Slovenije tiska simbolično „Verigara“ na svojim prvim poštanskim dopisnicama.

Literatura:

Dnevnik, 21. II. 1980., Boril se bom do zadnjega poraza

Enciklopedija fizičke kulture (1975.) Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod

Ljubljanski dnevnik, 17. XI. 1979., Miklavčev „ljubljski salon“

Marović, D. – Radja, M. (2006.). Povijest športa u Splitu : 1918. – 1941. Split: Splitski savez športova : Komisija za povijest športa

Nedeljski dnevnik, 10. VI. 1977., Ljubljanski Apolon na prvi znamki

Pisma iz osobnog arhiva Roberta Kučiča

*Prijevod novinskih članaka sa slovenskog:
Aleksandra Aleksandrova Oberstar*

Grupna slika mačevaoca. S desna: Sonja Vučić-Đaković, profesor Marin Katunarić, Milovan Smodlaka, Šime Vučić-Đaković, profesor Vladimir Rismondo, Ivan-Gjino Ilić i Stjepan Vrdoljak

MAČEVANJE U SPLITU

Tekst: ANA POPOVČIĆ

Iako se ove godine obilježava 100 godina od osnivanja prvog Hrvatskog mačevalačkog kluba u Splitu, valja naglasiti da mačevalački šport u tom gradu postoji nešto duže...

Splitske Prokurative - pod ovim arkadama podučavalo se mačevanje

Prvo spominjanje športskog mačevanja u Splitu seže u 1884. godinu. Te godine, 24. kolovoza, talijanska manjina osniva Gimnastičko i mačevalačko društvo (*Societa di ginnastica e scherma*). Prostorije koje je koristilo ovo društvo nalazile su se na Prokurativama. Zabilježeno je da je sljedeće godine, 1885., jedan mladi bečki student nabavio mačevalačku opremu.

Radilo se o budućem splitskom bilježniku dr. Petru Kamberu. Mačevanje se spominje i u prvom športskom listu "Sport Dalmato", koji je tiskan od 1890., a u kojem je stajalo da će pored ostalog donositi vijesti o važnijim športskim događajima u Dalmaciji, a osobito o lovačkom športu, ribolovu, planinarstvu, tjelovježbi i mačevanju. Te iste 1890. godine, u splitskom tisku među prvim učiteljima mačevanja spominje se Talijan Pappecena.

Osnivanje Hrvatskog sokola

Pobjedom hrvatske narodnjačke stranke na općinskim izborima u Splitu 1893., promijenjena je društvena klima te je u siječnju iste godine ispunjena davna želja rodoljuba za osnivanjem Hrvatskog sokola. U društvu se, osim ostalog, njegovalo i mačevanje, a Sokol je svake godine u kazalištu priređivao i svoj društveni ples na kojem su se izvodile razne igre, posebno u mačevanju. Godine 1904. u Split dolazi učitelj mačevanja Josip Dabinović iz Boke Kotorske koji održava tečaj, a koji je vještinu mačevanja naučio u Buenos Airesu.

Pojavom profesora Šime Vučića-Đakovića (1879.-1939.) na splitskoj mačevalačkoj sceni 1905., Split konačno dobiva vrsnog učitelja, jednog od najboljih u Dalmaciji. Boravio je u Pragu i tamo stekao znanje prednjaka i nastavnika gimnastike, ali pohađao i mačevalačku školu talijanskog majstora Alesana te dobio i diplomu učitelja mačevanja (zanimljivo je spomenuti da mu je ranije učitelj bio i slavni mačevalac Giuseppe Galante koji je u razdoblju od 1902. do 1904. djelovao u Zagrebu).

Prvo Hrvatsko mačevalačko društvo

Šime Vučić-Đaković u Splitu je otvorio privatnu školu mačevanja koja je davala odlične rezultate, a djelovala je sve do početka Prvog svjetskog rata. U isto vrijeme, mačevanje se spominje i u Hrvatskom šport klubu osnovanom 1909. godine kao odgovor na postojeće talijansko športsko društvo u Splitu.

Konačno, 8. srpnja 1911., na inicijativu Šime

Vučića-Đakovića, osnovano je i prvo Hrvatsko mačevalačko društvo, nakon čega u Splitu nastaje vrlo živo razdoblje ovog viteškog sporta.

Zabrana djelovanja

Za vrijeme Prvog svjetskog rata, austrijske vlasti zabranile su djelovanje svim hrvatskim športskim društvima, no odmah po završetku rata Šime Vučić-Đaković obnovio je mačevanje i organizirao tromjesečni tečaj. Istovremeno je predavao i u splitskoj gimnaziji, i to gimnastiku, mačevanje, teoriju šaha i povijest športova, iz čega se zaključuje da je mačevanje tada ušlo i u splitske srednje škole. Godine 1927. Šime Vučić-Đaković osnovao je i Borilačku školu koja je, naravno, njegovala i mačevanje te priređivala viteške akademije širom Dalmacije, a mačevaoci škole na državnom prvenstvu 1932. u Ljubljani postižu dobar uspjeh. Tim uspjesima potaknuta je ideja o osnivanju mačevalačkog kluba. Inicijatori ove ideje bili

su Šime Viceić i Vitomir Trumbić, a osnivačka skupština novog kluba "Vitez" održana je 1. listopada 1933.

Godina 1939. prijelomna je za splitsko mačevanje. U svibnju su prekinuti treninzi mačevalačkog kluba "Vitez" radi bolesti Šime Vučića-Đakovića, koji je u kolovozu iste godine i umro. Njegovom smrću Split je ostao bez mačevanja. Iste godine započeo je Drugi svjetski rat za vrijeme kojeg nema podataka o mačevalačkom športu u Splitu.

Nakon rata obnovljeni su brojni klubovi i društva, ali među njima nema mačevanja. Uslijedila je pauza duga 38 godina, nakon koje je konačno, potaknut organizacijom VIII. mediteranskih igara u Splitu, 12. veljače 1977. osnovan novi mačevalački klub Split.

Literatura:

Kučić R. i Poljak A., 100 godina mačevanja u Splitu, Mačevalački klub Split i Muzej športa Split (u osnivanju), Split, 2011.

Popovčić A., Razvoj mačevanja u Zagrebu, diplomski rad, Zagreb, 2009.

Prigodni izložbeni postav u Kući slave splitskog športa

Finalna borba turnira Svjetskog kupa u mačevanju - Kup sv. Duje 2011

Foto: Robert Kučić

OBILJEŽAVANJE STOGODIŠNJICE

Stota godišnjica osnivanja prvog Hrvatskog mačevalačkog kluba u Splitu, obilježena je održavanjem mačevalačkog turnira, prigodne svečanosti na kojoj su dodijeljena priznanja, tiskanjem knjižice o povijesti splitskog mačevanja i prigodnim izložbenim postavom u Kući slave splitskog športa.

U subotu 21. svibnja, u organizaciji Hrvatskog mačevalačkog saveza i Mačevalačkog kluba Split, održan je satelitski turnir Svjetskog kupa u mačevanju - Kup sv. Duje 2011. Prije finalnih borbi održana je prigodna svečanost obilježavanja velike obljetnice ovog olimpijskog športa u Splitu - 100 godina od osnutka prvog splitskog mačevalačkog kluba. Svečanost je uz zvuke fanfara otvorilo tridesetak najmlađih splitskih mačevaoca izvodeći tradicionalni mačevalački pozdrav oružjem.

Svečanosti su nazočili i prigodnom riječju nazočne pozdravili ugledni gosti: predsjednik Europske mačevalačke konfederacije g. František Janda, član izvršnog odbora Svjetske mačevalačke federacije g. Max Geuter, osobni izaslanik predsjednika Svjetske mačevalačke federacije g. Vitaly Logvin, glavni tajnik Hrvatskog olimpijskog odbora g. Josip Čop te predsjednik Hrvatskog mačevalačkog saveza g. Željko Kvesić uz domaćinstvo predsjednika MK Split g. Rina Petričića.

U svečanom dijelu proslave, posthumno je dodijeljeno priznanje Dragutinu Krželju za obnavljanje mačevalačkoga športa u Splitu 1977. godine. Nagradu je preuzela njegova supruga Lenka, a priznanje za izniman uspjeh je dobila i Tončića Topić za osvojenu medalju na prvenstvu Mediterana početkom ove godine.

O samoj povijesti splitskog mačevanja izašla je i prigodna knjižica autora prof. Roberta Kučića iz splitskog športskog muzeja u osnivanju i Ante Poljaka iz Mačevalačkog kluba Split, koji pišu o mačevanju u gradu Splitu što ga baštini današnji Mačevalački klub Split.

Robert Kučić, Ante Poljak

100 godina mačevanja u Splitu

1911-2011. obilježava prvu "Hrvatsku mačevalačku klub" u Splitu

Prigodna knjižica prof. Roberta Kučića i Ante Poljaka o 100 godina mačevanja u Splitu

IZBORNA SKUPŠTINA

HRVATSKOG DRUŠTVA ZA POVIJEST ŠPORTA

Tekst: ANA POPOVČIĆ

Hrvatsko društvo za povijest športa iznimno je vrijedan i dragocjen dio našeg športa i društva općenito, a njegovo uspješno djelovanje i razvoj u interesu je cjelokupne, a poglavito športske javnosti.

Dugogodišnji istaknuti športski djelatnik i novi/stari predsjednik HDPŠ-a Darko Dujmović

U subotu 28. svibnja 2011. održana je izborna skupština Hrvatskog društva za povijest športa te je za predsjednika u razdoblju sljedeće 4 godine jednoglasno izabran dosadašnji predsjednik društva, dugogodišnji istaknuti športski djelatnik Darko Dujmović. Ujedno je prihvaćen njegov prijedlog sastava Izvršnog odbora (potpredsjednici Jurica Gizdić i Ivica Golec, glavni tajnik Milan Ilić, te članovi - Zrinko Čustonja, Igor Kramarsich, Robert Kučić, Romano Meštrović, Ivo Petranović, Vladimir Pezo i Ana Popovčić) i Nadzornog odbora (predsjednica Radica Jurkin i članovi Višnja Gojković i Marijan Vugrinčić).

Hrvatsko društvo za povijest športa utemeljeno je 18. travnja 1991. godine u Zagrebu. Nažalost, prestalo je djelovati nakon smrti svog osnivača Stjepana Cerjana-Pube te je 1998. godine brisano iz Registra udruga Republike Hrvatske. Inicijativni odbor (u sastavu Darko Dujmović, Krešimir Kristić i Mihovil Radja) pokrenuo je postupak za ponovno osnivanje HDPŠ-a, te je 26. svibnja 2007. u Zagrebu održana osnivačka (obnoviteljska) Skupština Hrvatskog društva za povijest športa uz nazočnost 18 članova-osnivača, a novo društvo proglasilo se povijesnim sljednikom prethodnog ugašenog društva.

U protekle četiri godine društvo je okupilo 91 člana od kojih je jedan pravna osoba (Udruga za osnivanje Muzeja športa Split), a danas broji 84 člana (81 član iz 19 gradova Hrvatske i 3 člana iz inozemstva - Kanada, Australija, Srbija). Isto tako, Hrvatsko društvo za povijest športa član je i Hrvatskog olimpijskog odbora, Međunarodnog društva za povijest tjelesnog odgoja i sporta (ISHPES) te Međunarodnog vijeća za športsku znanost i tjelesni odgoj (ICSSPE / CIEPSS).

Od svog osnutka, Hrvatsko društvo za povijest športa

ustrajno djeluje na promociji istraživanja i stručnog rada na polju povijesti športa i olimpizma na području Hrvatske, kao i na podizanju svijesti i populariziranju povijesne baštine hrvatskog športa i olimpizma u javnosti, a posebno među športašima i športskim udrugama. Članovi društva redovito donose nove doprinose istraživanju povijesti hrvatskog športa, objavljuju članke u raznim tiskovinama, web stranicama, te promoviraju povijest hrvatskog športa putem radijskih i televizijskih priloga i emisija. Samo u posljednje dvije godine, članovi društva objavili su 19 knjiga iz područja povijesti hrvatskog sporta, a snažan entuzijazam očitovao se i u konstruktivnim prijedlozima i zanimljivim diskusijama na posljednjoj skupštini.

Hrvatsko društvo za povijest športa iznimno je vrijedan i dragocjen dio našeg športa i društva općenito, a njegovo uspješno djelovanje i razvoj u interesu je cjelokupne, a poglavito športske javnosti.

Stara predsjedništvo HDPŠ-a: potpredsjednici Milka Babović, Jurica Gizdić i predsjednik Darko Dujmović (u sredini)